משום כדי חייו. *אמר רב הונא אמר רב [א] האומר לחבירו שדה שאני לוקח לכשאקחנה קנויה לך מעכשיו קנה °אמר רבא מסתברא מלתא דרב בשדה סתם אבל בשדה זו לא, מי יימר דמזבין לה ניהליה, והאלהים אמר רב אפי' בשדה זו, מכדי רב כמאן אמרה לשמעתיה כר"מ דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם דתניא **האומר לאשה התקדשי לי לאחר שאתגייר, לאחר שתתגיירי, לאחר שאשתחרר, לאחר שתשתחררי, לאחר שימות בעליך, לאחר שיחלוץ לך יבמיך, לאחר שתמות אחותיך, אינה מקודשת ר"מ אומר מקודשת והא אשה כשדה זו דמיא וא"ר מאיר מקודשת: אמר שמואל *המוצא שטר הקנאה בשוק יחזירו לבעלים: דאי משום דכתב ללות ולא לוה °הא שעבד נפשיה ואי משום פרעון, *לא חיישינן לפרעון, דאם איתא דפרעיה מקרע הוה קרע ליה, אמר רב נחמן: אבא מן ספרי דייני דמר שמואל הוה והוינא כבר שיתא כבר שבע ודכרנא דהוו מכרזי ואמרי: הני שטרי אקנייתא דמשתכחי בשוקא נהדרינהו למרייהו אמר רב עמרם אף אנן (א) תנינא *כל מעשה בית דין הרי זה יחזיר אלמא לא חיישינן לפירעון א"ל רבי זירא מתניתין בשטרי חלטאתא ואדרכתא דלאו בני פרעון נינהו אמר רבא והני לאו בני פרעון נינהו והא *אמרי נהרדעי שומא הדר עד תריסר ירחי שתא ואמר אמימר אנא מנהרדעא אנא וסבירא לי דשומא הדר לעולם? אלא אמר רבא התם היינו טעמא דאמרי איהו הוא דאפסיד אנפשיה דבעידנא דפרעיה אבעי ליה למקרעיה לשטריה א"נ למכתב שטרא אחרינא עילויה - דמרינא ארעא לא בעיא למיהדר ומשום °ועשית הישר והטוב בעיני ה' - הוא דאמור רבנן תהדר, הלכך מרישא הוא דקא זבין, איבעי ליה למכתב שטר זביני, גבי שטר חוב מאי איכא למימר אם איתא דפרעיה איבעי ליה למיקרעיה לשטריה, אימור אשתמוטי קא משתמיט ליה דא"ל למחר יהבנא לך דהשתא ליתיה גבאי אי נמי אפשיטי דספרא זייר ליה: א"ר אבהו א"ר יוחנן המוצא שטר חוב בשוק אע"פ שכתוב בו הנפק לא יחזירו לבעלים, לא מיבעיא היכא דלא כתוב בו הנפק דאיכא למימר כתב ללות ולא לוה אלא אפי' כתוב בו הנפק ומאי ניהו - דמקוים לא יחזיר דחיישינן לפרעון, איתיביה רבי ירמיה לר' אבהו כל מעשה ב"ד הרי זה יחזיר א"ל ירמיה ברי לא כל מעשה ב"ד שוים אלא כגון שהוחזק כפרן, אמר רבא ומשום דהוחזק כפרן חדא זמנא תו לא פרע כלל? אלא אמר רבא מתניתין בשטר חלטאתא ואדרכתא וכדרבי זירא; וכפרן הואיל ואתא לידן נימא ביה מלתא דאמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן אמרו לו: *צא תן לו ואמר

רש"י

תורה אור

משום כדי חייו · מה שתלה מעודתי היום תקנו חכמים שיהיו דבריו קיימין שמא צריך הוא למזונות דבר מועט אבל מה שתלה מעודתי כל חדש או כל שנה אין שם משום כדי חייו: קנויה לך מעכשיו · שכשאקחנה לא אוכל לחזור בו: קנה · אם יקחנה ואין יכול לחזור כשלקחה: בשדה סתם · שדה שאני לוקח ולא אמר זו דסמכא דעתיה דמקבל מתנה לסמוך עליו שיקח שדה ויתננה לו שהרבה שדות מצויות ליקח אבל אמר לו שדה זו לא סמכא דעתיה דמקבל מתנה ולא האמינו דנימא ניחא ליה דליקו בהימנותיה ולא מסתבר כוותיה דרב בהא: והאלהים · בשבועה, רב אמרה אפי' בשדה זו דמכדי רב כמאן אמר לשמעתיה כר"מ כו': והא אשה כשדה זו דמיא · דיש באלו שאין בידו להביא עצמו לכלל קדושין כאשר אין ביד זה לכוף את בעל השדה למוכרה לו, דעבד ושפחה אין בידם לשחרר עצמם, ואין ביד אשה להמית את בעלה או אחותה ואמר רבי מאיר דלכשיבאו לכלל קדושין מקודשת היא: למפרע: שטר הקנאה · שקנו ממנו שאפי' לא ילוה המעות שיעבד עצמו לשלם: כל מעשה ב"ד · קס"ד שטר שכתב בו הנפק שנתקיים בב"ד אלמא כיון דליכא למיחש לשמא לא לוה שהרי אין מקיימין את השטר אלא בפני בעל דין כדאמרי' בהגוזל (ב"ק דף קיב:), לפרעון לא חיישינן: בשטרי חלטאתא · שטר שכתבו ב"ד למוציא שטר על חבירו וחייבוהו לשלם ולא שילם וירדו לנכסיו ושמו לבעל חוב, אחד מהם, וכתבו לו שטר שעל פי ב"ד באה לו: אדרכתא · שלא מצאו לו עכשיו נכסים וכתבו לו שירדוף לחזור על נכסיו ואם ימצא יגבה · אדרכתא לשון רודף ומשיג כמו פרסה בחלא ולא אדרכיה (כתובות דף ס:) ולשון המקרא כתרו את בנימין הרדיפוהו מנוחה הדריכוהו (שופטים כ): שומא · ששמו ב"ד לבעל חוב קרקע הלוה: הדר · אם יפרע לו מעות עד שנה: אפסיד אנפשיה · אם פרע ולא קרע השטר, ואם דאהו לומר אבד, היה לו לומר כתוב לי שטר מיד שאתה חוזר ומוכרה לי: דמדינא ארעא לא בעי למיהדר · טעם נותן לדבריו שראוי לכתוב שטר מכירה עליה, שקנויה לו לחלוטין ומדינא לא בעי למיהדר בפדיון אם לא מדעתו: מרישא דקא זבין · כלומר אין זה פדיון אלא תחילת קניין כאילו שלו היתה לפיכך הכותב שטר מכירה עליה אינו טועה והיה לו לזה לתבוע שטר מכירה הואיל ודחהו מלהחזיר לו שטר של ב"ד: אי נמי אפשיטי דספרא זייר ליה · שעל הלוה ליתן שכר הסופר ופעמים שאין לו מעות ללוה בשעת הלואה והמלוה נותן שכר לכתיבת השטר וכשפרעו מעכב השטר בידו עד שיפרע השכר: זייר · לשון עוצר כמו מעצרת' זיירא (ע"ז דף ס:) ובלשון המקרא ויזר את הגזה (שופטים ו): כל מעשה ב"ד · והאי נמי מעשה ב"ד הוא: ירמיה ברי גרסינן: שהוחזק · לוה זה כפרן פעם אחרת לפיכך אין נאמן לומר פרעתי ובההיא תנן יחזיר: ותו לא פרע כלל · בתמיה ואי חיישינן לפרעון זה שלא נזהר לשמור שטרו יפסיד: לא תן לו · שפסקו לו דינו בב"ד שלוו עליו לתת לו: ואמר

תוספות

שדה שאני לוקח · ל"נ זו מדקאמר והאלהים אפילו בשדה זו הלא בפירוש אמר זו:

בשטרי חלטאתא ואדרכתא דלאו בני פרעון נינהו · תימה שטרי אדרכתא אמאי לאו בני פרעון נינהו כיון דעדיין לא זכה בקרקע עד שכתבו לו שטרי חלטאתא וכן בסמוך דקאמר איהו דאפסיד אנפשיה דבעי ליה למקרעיה או אבעי ליה למכתב שטר מכירה בשטרי אדרכתא שעדיין הקרקע היא בידו במה אפסיד אנפשיה והלא יכול לטעון פרעתי וי"ל דשטרי אדרכתא נקט אליבא דרבה דאית ליה בפרק המפקיד (לקמן דף לה: ושם) דאכיל פירי מכי מטא אדרכתא לידיה א"כ לא יוכל לומר עוד פרעתי כיון שכבר זכה בקרקע ולרבא דלית ליה מכי שלמו יומי דאכרזתא לדבריו יעמיד מתני' בחלטאתא גרידא ויש ספרים דל"ג אדרכתא:

אע"פ שכתוב בו הנפק לא יחזיר · תימה דמשמע דאיירי באין חייב מודה כדאמר שמא כתב ללות ולא לוה לכך לא יחזיר דחיישינן לפרעון אבל אם לוה מודה יחזיר דלא חיישינן לקנוניא ולא לשמא פרעו ורוצה לחזור וללות בו כדי להרויח פשיטי דספרא וקשה דלקמן (דף יז:) א"ר יוחנן שטר שכתוב זמנו בו ביום וכתוב בו הנפק יחזיר ומוקי לה רב כהנא כשחייב מודה ודוקא שכתוב בו ביום אבל אין כתוב בו ביום לא יחזיר או משום פשיטי דספרא או משום קנוניא וכן לעיל (דף יג:) אוקי ר"י מתני' דמלא שטרי חוב לא יחזיר בחייב מודה ומשום קנוניא דסברי רבנן דאין בו אחריות גבי (לוה) נמי ממשעבדי (*ותניא כוותיה דרבי יוחנן) וי"ל דאמוראי נינהו ואליבא דרבי יוחנן דרב כהנא יעמיד הכא מלתא דרבי יוחנן אף כשחייב מודה ומשום קנוניא ורבי אבהו דמפרש דוקא כשאין חייב מודה אבל כשחייב מודה יחזיר דלא חיים לקנוניא יעמיד נמי מתני' דלעיל כשחייב מודה ומשום שמא כתב ללות ולא לוה כרב אסי אבל היכא דליכא למיחש לכתב ללות ולא לוה כמו בשטרי הקנאה או כתוב בו הנפק כי הכא יחזיר דלא חיישינן לקנוניא וגמרא דנקט לעיל טעמא דקנוניא סבר כאביי דאמר עדיו בחתומיו זכין לו או אקרי וכתיב לא אמרינן:

ומשום דהוחזק כפרן תו לא פרע כלל · ואף על גב דאמרינן לקמן (דף יז:) הוחזק כפרן לאותו ממון הכא דנפל שאני דמוכחא מלתא דמשום הכי לא היה נזהר לשומרו לפי שפרעו הלוה: חייב

עין משפט נר מצוה

[א] [מיי' פכ"ב מהל' מכירה הל' ה ש"ע ח"מ סי' רי"ט סעי' א דלא כרב:]

קמב א מיי' פ"ו מהל' אישות הלכה יד סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' מ סעי' ה:

קמג ב ג מיי' פכ"ג מהל' מלוה ולוה הלכה ט סמג עשין צד טוש"ע ח"מ סי' סה סעי' ט:

רבינו חננאל

מצורתי היום מכור לך דבריו קיימים · אבל הא דאמר רב האומר לחבירו שדה זו שאני לוקח לכשאקחנה קנויה לך מעכשיו קני לית הלכתא כרב דאשכחן ביבמות פ' האשה רבה הלכתא האשה שהלך בעלה ובנה למדינת הים וכו' · אמר רב נחמן בר יצחק רב הונא כרב ורב כר' ינאי ור' ינאי כר' חייא ור' חייא כר' ור' כר' מאיר ור' מאיר כר' אליעזר בן יעקב ורבי אליעזר בן יעקב כר' עקיבא כולהו סבירא להו אדם מקנה לחבירו דבר שלא בא לעולם · וקיימא לן דהני כולהו שיטה אינון ולית הלכתא אפילו כחד מינייהו · אמר שמואל המוצא שטר הקנאה בשוק יחזיר לבעלים ולית הילכתא כוותיה דהא איתותב וקיימא לן חוששין לפרעון · והא דאמר רב נחמן דכירנא דהוו מכריזי הני שטרי אקנייתא דמשתכחי בשוקא נהדרינהו למרייהו לשמעיה דשמואל היא ולית הלכתא כוותיה · אמר ר' יוחנן המוצא שטר חוב בשוק אע"ג דכתיב ביה הנפק פי' הנפק אשרתא דדייני לא יחזיר מאי טעמא חיישינן לפרעון' איני והתנן כל מעשה ב"ד הרי זה יחזיר · ופרקי' מתני' בשטרי חלטאתא ואדרכתא דלאו בני פרעון נינהו' ר' אבהו אמר בשהוחזק הלוה כפרן · אמר רבא ומשום דהוחזק כפרן תוב לא פרע ודילמא הדר ופרע וכו' · כפרן הואיל ואתא לידן נימא בה מילתא ·

מסורת הש"ס

יבמות צ:

שם סב: קדושין סג. כתובות נח:

[לעיל יד:]

[לעיל יג. יד:]

[לקמן יח: כ:]

לקמן לה.

[דומה לזה ב"ק סה: קו:]

הגהות הב"ח

(א) גמ' אף אנן נמי תנינא:

גליון הש"ס

גמ' אמר רבא מסתברא. עיין זה גיטין יג ע"ב ועי"ש: שעבד נפשיה · עיין בר"ן פ"ק דקדושין דף ל"ד ע"ב: